armastuse wõimuga pehmeks teinud. Seda tunnistas Antonius Bomhouwer ka ise, kui see wali Franziskuse-munk seda pinda ka salgas, millest see wili wälja kaswanud oli.

Riigas ja Tallinnas, iseäranis aga Riigas, oli puhta Ewangeliumi õpetus pea ennemini kindlat paika ja kaitsemist leidnud, kui Lutheruse kodumaal, ja tema ise on selles asjas nende linnade ja kõige meie kodumaa eest hoolt kannud. Neist linnadest, kui Ewangeliumi kiriku pesapaikadest, nihkus puhastatud usuõpetus läbi Liiwimaa, s. o. läbi nüüdsete Baltimaa kubermangude, ja Andreas Knöpken wõib meie kodumaa Reformatoriks eht usupuhastajaks nimetatud saad. Kui ka pärast Poola walitsus Liiwimaal Ewangeliumi kirikut kõigutada püüdis, siis ei kestanud see kaua ega mõjunud palju. Üleüldse on Ewangeliumi kirik meie kodumaal, iseäranis Eestimaal rahuga juurduda ja tugewaks puuks kaswada wõinud, ja meie kodumaad wõib täie õigusega selle puu kõige wanemate istanduste sekka lugeda. Ja selle puu warjus on iseäranis Eestirahwas kosutawat kaitsust leidnud, omas keeles, omas iseolemises eht rahwuses. See puu on Eesti rahwaga aegade käikus kokku kaswanud ja selles ühenduses on Eesti rahwas kaugele jõudnud, omas waimulikkus ja waimlikkus elus, aga ka omas ilmalikkus hariduses ja majapidamises. Usuõpetajest, mis nimelt Saksamaad Lutheruse usupuhastamise järges nii kangest kõigutasiwad ja laastasiwad, on meie kodumaa puudutamata jäänud, ja see on selle puu juuresi sügawalt rahwa waimu ja südame sisse kaswada lasknud.

Kuida Siberist kulda Peterburgisse weetakse.

Kullatükid, mida kulla-kaewandusest eht õigem: kulla-pesudest wälja saadetakse, on mitme suurused, mõni lood kunni 10 naela rasked, ja saawad esiteks weike karpide, need jälle kastide sisse pakitud, mis 25 puuda kulda wasta wõtawad ja ristis, pitkiti ja põigiti, raud-witsadega kinni witsutatud ja naelutatud on. Need kastid saawad siis tugewa raud-witsadega, iga kast ühe wankre peale, naelutatud. Need sõiduriistad on nenda tehtud, et neid rataste ja jalasete peal wedada wõib ja iga sõiduriista ette pannakse kolm posthobust ehk küüthobust, kuida neid igas ülsikus maakondas saada on. Üks kullawoor, mis sel kewadel 346 puuda kulda Peterburgisse tõi, tarwitas kõigel teel 14 seesugust sõiduriista kolme hobusega. Seesuguse kullawoori ülewaatajaks saab enamist Ida-Siberi sõeawäe-ringkonna kommandöri käsu